

<p>فصل : سوم (چالش های جهانی) درس: یازدهم نام طراح: محمود یعقوبی سرگروه جامعه شناسی شهرستان زیرکوه</p>	<p>به نام خدا معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبردی کشوری علوم اجتماعی وسواد رسانه تولید شده در استان خراسان جنوبی</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب: جامعه شناسی (۲) سال تحصیلی: ۱۳۹۹-۱۴۰۰</p>
---	---	---

عنوان درس : بحران های اقتصادی وزیست محیطی

«مقدمه»

۱- این حکایت «گویند مولانا قطب الدین در راهی می رفت. شخصی از بامی افتاد و بر گردن مولانا آمد؛ چنان که مهره گردن او قصوری یافت و چند روز بدان سبب صاحب بستر گشت. جمعی از اکابر وقت، به عیادت او آمدند و گفتند: چه حال است؟ گفت: **حال از این بدتر چه باشد که دیگری از بام بیفتد و گردن من بشکند!**» (لطایف الطوائف، مولانا فخرالدین علی صفی) به چه موضوعی اشاره دارد؟

این حکایت به این موضوع اشاره دارد که اغلب، پیامدهای خوب و بد کنش های افراد و جوامع، صرفاً متوجه خودشان نیست. امروزه بسیاری از بحران ها در مناطق خاصی پدید می آیند ولی به سایر نقاط دنیا گسترش می یابند. کشورها در ایجاد بحران ها، سهم یکسانی ندارند اما همه از پیامدهای نامطلوب آنها متأثر می شوند.

۲- آیا بحران ها، فقط در محیط خود باقی می مانند؟

خیر- امروزه بسیاری از بحران ها در مناطق خاصی پدید می آیند ولی به سایر نقاط دنیا گسترش می یابند.

۳- نقش و سهم کشورها در ایجاد بحران ها، چگونه است؟

کشورها در ایجاد بحران ها، سهم یکسانی ندارند اما همه از پیامدهای نامطلوب آنها متأثر می شوند.

۴- آیا پیامدهای خوب و بد کنش های افراد و جوامع، صرفاً متوجه خودشان می باشد؟

خیر- اغلب، پیامدهای خوب و بد کنش های افراد و جوامع، صرفاً متوجه خودشان نیست. امروزه بسیاری از بحران ها در مناطق خاصی پدید می آیند ولی به سایر نقاط دنیا گسترش می یابند.

۵- چند نظام مثال بزنید.

منظومه شمسی، رایانه، بدن انسان و جامعه

۶- چرا به پدیده هایی مانند منظومه شمسی، رایانه، بدن انسان و جامعه نظام می گویند؟

به پدیده هایی مانند منظومه شمسی، رایانه، بدن انسان و جامعه نظام می گویند؛ به این دلیل که هر کدام مجموعه منظمی از اجزای به هم پیوسته اند و برای رسیدن به هدفی مشترک با یکدیگر ارتباط دارند.

۷- چگونه در یک نظام بحران ایجاد می شود؟ مثال بزنید.

هر نظامی در حالت طبیعی از **تعادل** برخوردار است. بحران هنگامی ایجاد می شود که برخی **تغییرات درونی و بیرونی، تعادل کل نظام را بر هم بزند** برای مثال، بدن انسان همواره در معرض عوامل بیماری زا قرار دارد و بیمار می شود ولی هنگامی که بیماری قابل کنترل نباشد و بدن را از وضعیت طبیعی خارج کند، بحران پدید می آید.

۸- بحران چیست؟ و چند نمونه از بحران های نظام جهانی را نام ببرید.

زمانی که برخی تغییرات درونی و بیرونی، تعادل کل یک نظام را بر هم بزند بحران ایجاد می شود در واقع، بحران ها، **چالش هایی با ابعاد گسترده تر و عمیق تر** هستند. در نظام جهانی هم بحران هایی ایجاد می شود... **بحران اقتصادی و بحران زیست محیطی** از جمله این بحران هاست.

«بحران های اقتصادی»

۹- بحران اقتصادی آسیبی است که..... را دچار اختلال می کند.

نظام اقتصادی

۱۰- منظور از بحران اقتصادی چیست؟

بحران اقتصادی، آسیبی است که نظام اقتصادی را دچار اختلال می کند. در بحران اقتصادی، قدرت خرید مصرف کنندگان به شدت کاهش می یابد و تولید کنندگان بازار فروش خود را از دست می دهند؛ در نتیجه کارخانه ها تعطیل و کارگران بیکار می شوند.

۱۱- بحران های اقتصادی که در تاریخ سرمایه داری غرب پدید آمده اند را نام ببرید.

الف) نخستین بحران اقتصادی در سال ۱۸۲۰م در انگلستان به وجود آمد.

ب) اما مهم ترین آنها در فاصله بین دو جنگ جهانی، یعنی سال های ۱۹۲۹ تا ۱۹۳۳ م اتفاق افتاد. **زیان اقتصادی این بحران کمتر از زیان اقتصادی جنگ جهانی اول نبود.** در این بحران، ۴۰ میلیون کارگر بیکار و هزاران مؤسسه اقتصادی ورشکست شدند.

ج) بحران اقتصادی سال های اخیر در اروپا و آمریکا از سال ۲۰۰۸ شروع شده است و با وجود تلاش هایی که برای مهار آن می شود، همچنان ادامه دارد.

بحران اقتصادی غرب در سال های بین دو جنگ جهانی

بحران اقتصادی سال های اخیر در غرب

۱۲- شباهت بحران اقتصادی و چالش فقر و غنا چیست؟

بحران اقتصادی و چالش فقر و غنا هر دو، **هویت اقتصادی** دارند.

۱۳- تفاوت بحران اقتصادی و چالش فقر و غنا چیست؟

الف) چالش فقر و غنا چالشی همیشگی است ولی بحران اقتصادی اغلب دوره ای و مقطعی است.

ب) آسیب های مربوط به فقر و غنا همواره متوجه قشرهای فقیر و ضعیف جامعه است، ولی آسیب های مربوط به بحران اقتصادی تمامی جامعه را در بر می گیرد.

فقر و غنا، چالشی همیشگی در سرمایه داری غربی

۱۴- به چه دلیل بحران اقتصادی، اغلب با چالش فقر و غنا پیوندی خورد و بردارنده آن می افزاید؟ سرمایه داران با وجود آسیب هایی که می بینند، با استفاده از ابزارهایی که دارند، فشارهای ناشی از بحران های اقتصادی را به اقشار ضعیف و تولید کنندگان خرد انتقال می دهند؛ به همین دلیل، بحران اقتصادی اغلب با چالش فقر و غنا پیوند می خورد و بر دامنه آن افزوده می شود.

۱۵- پیامد عدم کنترل بحران اقتصادی چیست؟

بحران اقتصادی در صورتی که کنترل نشود، می تواند به فروپاشی حکومت ها منجر شود.

۱۶- بحران های اقتصادی غرب، چگونه آثار و پیامدهای خود را در سطح جهان آشکار ساخت؟

بحران های اقتصادی در ابتدا به کشورهای غربی محدود می شدند و از عوامل داخلی آنها اثر می پذیرفتند، ولی با شکل گیری اقتصاد جهانی و کاهش اهمیت مرزهای سیاسی و جغرافیایی، این بحران ها که منطقه ای بودند به سرعت آثار و پیامدهای خود را در سطح جهان آشکار ساختند.

«بحران های زیست محیطی»

۱۷- از نظر برخی متفکران، مشکل سرنوشت ساز قرن بیستم چیست؟

برخی از متفکران، بحران های زیست محیطی را مشکل سرنوشت ساز قرن بیستم دانسته اند.

۱۸- امروزه بحران های زیست محیطی چه مناطقی را در بر می گیرد؟

امروزه بحران های زیست محیطی به منطقه خاصی محدود نمی شوند و همه محیط طبیعی زندگی انسان، آب، خاک و هوا را فرا گرفته اند.

۱۹- اولین مراکزی که با آلودگی های زیست محیطی مواجه شدند، چه مناطقی بودند؟

شهرهای صنعتی، اولین مراکزی بودند که با آلودگی های زیست محیطی مواجه شدند.

۲۰- چه زمانی آسیب های زیست محیطی در جهان به سرعت گسترش یافت؟

پس از انقلاب صنعتی و با گسترش زندگی مدرن در جهان، انواع آسیب های زیست محیطی نیز به سرعت گسترش یافتند.

۲۱- انسان مدرن چه زمانی تسلط و پیروزی بر طبیعت را به خود نوید می داد؟

انسان مدرن با انقلاب صنعتی، تسلط و پیروزی بر طبیعت را به خود نوید می داد.

۲۲- چگونه در دوره مدرن، رابطه متقابل انسان و طبیعت دچار اختلال گردید؟

انسان مدرن با انقلاب صنعتی، تسلط و پیروزی بر طبیعت را به خود نوید می داد. ولی از همین منظر، طبیعت نیز نخستین مسائل و مشکلات خود را نشان داد. بدین ترتیب رابطه متقابل انسان و طبیعت دچار اختلال گردید.

۲۳- برخی اندیشمندان، علت ایجاد بحران های محیط زیست را چه می دانند؟

برخی اندیشمندان، بحران های محیط زیست را ناشی از رویکرد انسان مدرن و فرهنگ معاصر غرب به طبیعت می دانند.

۲۴- نگاه فرهنگ مدرن، نسبت به طبیعت چگونه است؟

فرهنگ مدرن، طبیعت را ماده خام و بی جانی می داند که انسان اجازه هرگونه تصرفی را در آن دارد. در این فرهنگ، انسان بر این گمان است که با تسخیر طبیعت و تصرف آن، می تواند تمامی مسائل و مشکلات خود را حل کند.

دو نگاه متفاوت به طبیعت

۲۵- نگاه فرهنگی توحیدی نسبت به طبیعت چگونه است؟

در نگاه توحیدی، طبیعت و هر چه در آن است، آیات و نشانه های خداوندند، همه موجودات طبیعی به تسبیح خداوند مشغول اند و به سوی او بازمی گردند.

۲۶- نگاه فرهنگ اساطیری، نسبت به طبیعت چگونه است؟

در نگاه اساطیری، طبیعت ماده خام نیست، بلکه از ابعاد و نیروهای ماورائی برخوردار است.

۲۷- انسان مدرن، نگاه دینی و معنوی به طبیعت را چگونه می پنداشت؟

انسان مدرن به دلیل نگاه دنیوی، نگاه دینی و معنوی به طبیعت را **کودکانه** می پندارد.

۲۸- انسان مدرن، تصرف در طبیعت را با چه روش هایی انجام می دهد؟

انسان مدرن، تصرف در طبیعت را تنها با **فنون و روش های تجربی** انجام می دهد.

****گسترش سریع صنعت و فناوری مدرن، با وجود اینکه توانمندی و آسایش بیشتری برای بشر فراهم آورده، زیان های**

جبران ناپذیری به او و طبیعت، وارد کرده است. **

۲۹- بحران زیست محیطی، ابتدا در حوزه.....قرار داشت.

رابطه انسان با طبیعت

۳۰- بحران زیست محیطی، علاوه بر رابطه انسان با طبیعت، به چه حوزه های دیگری سرایت کرد؟ و چه پیامدهایی به

دنبال داشت؟

بحران زیست محیطی تدریج به **روابط انسان ها و جوامع با یکدیگر** نیز سرایت کرد و به آسیب های **اجتماعی، اقتصادی و**

سیاسی همچون **مهاجرت، حاشیه نشینی، بیکاری، فقر و اختلافات سیاسی منطقه ای و فرامنطقه ای** منجر شد.

۳۱- به منظور چاره اندیشی برای آسیب های بحران های زیست محیطی، چه واکنش هایی صورت گرفته است؟

به منظور چاره اندیشی برای این آسیب ها، **همایش های بین المللی متعددی** درباره بحران زیست محیطی برگزار شده است،

که البته نتوانسته اند از شتاب بحران بکاهند. **اعتراضات و واکنش های مردمی** در دهه های اخیر، **جنبش های اجتماعی جدیدی**

پدید آورده است.

تحقیق کنید..... صفحه ۹۳.....

درباره جنبش وال استریت و ارتباط آن با بحران اقتصادی ۲۰۰۸ میلادی تحقیق کنید.

نام این جنبش از خیابانی در منتهن آمریکا گرفته شده است. مردم آمریکا در ۱۷ سپتامبر ۲۰۱۱ طی یک دوره تظاهرات آرام

واقامت در پارکی در نزدیکی سازمان بورس آمریکا اعتراض خود را به طرح نجات بانک ها، بحران وام مسکن، فشارهای تقابل شمال

- جنوب و تسلط شرکت های چندملیتی و نارضایتی مرتبط با آن و... اعلام کردند.

گفت و گو کنید..... صفحه ۹۶.....

شما برای مهار بحران های زیست محیطی در سطوح مختلف فردی، محلی، ملی، منطقه ای و جهانی چه

راهکارهایی پیشنهاد می کنید؟

فردی: تدوین منشور اخلاق محیط زیست و نهادینه کردن فرهنگ آن، استفاده بهینه از منابع و امکانات اقتصادی و جلوگیری

از اتلاف منابع آب و خاک و انرژی

محلی: حمایت و تشویق سرمایه گذاری ها و فناوری های سازگار با محیط زیست، گسترش فضای سبز و استفاده از وسایل نقلیه

عمومی

ملی: پیشگیری از انواع آلودگی های غیرمجاز (تشویق و رونق شبکه های مترو، اتوبوس های برقی، ایجاد محدودیت های

تردد وسایل تک سرنشین، اجباری کردن استفاده از فیلترها در کارخانجات)، جرم انگاری تخریب محیط زیست

منطقه ای: مدیریت تغییرات اقلیمی و مقابله با تهدیدات زیست محیطی مانند بیابان زدایی، گردوغبار

جهانی: توسعه و جلب مشارکت های بین المللی در زمینه محیط زیست، بهره گیری از فرصت های بین المللی در حرکت به سوی

اقتصاد کم کربن

باهم تکمیل کنید..... صفحه ۹۶.....

تفاوت ها	شبهات ها	چالش های اقتصادی و اجتماعی
۱- بحران اقتصادی دوره ای و مقطعی است ولی چالش فقر و غنا همیشگی و مستمر است	هویت اقتصادی	بحران اقتصادی
۲- آسیب های فقر و غنا متوجه اقشار ضعیف و فقیر جامعه است ولی آسیب های بحران اقتصادی، تمامی جامعه را در بر می گیرد.	هویت اقتصادی	چالش فقر و غنا